

**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЕКОНОМІЧНИХ КОЛЕДЖІВ**

3. Morska, L. I. (2012). Osoblyvosti orhanizatsii ta provedennia uroku inozemnoi movy z vykorystanniam informatsiinykh tekhnolohii [Organizational and methodical aspects of information technology use at a foreign language lesson]. *Scientific papers of the National University "Ostroh Academy". Philology series*. Vol. 25, pp. 211–213. [in Ukrainian].

4. Ovcharuk, O. V. (2018). Tsyfrova pedahohika v pidhotovtsi vchytelia XXI stolittia [Digital pedagogy in 21st century teacher training]. Digital competence of a modern teacher of a new Ukrainian school. Abstracts of papers of all-Ukrainian Scientific and Practical Seminar. Kyiv, pp. 54–56. [in Ukrainian].

5. Potapova, R. (2016). Novye informacionnye tehnologii i lingvistika: ucheb. posobie [New information technologies and linguistics]. Moscow, 364 p. [in Russian].

6. Chernenko, A. V. (2019). Tsyfrovi tekhnolohii u protsesi navchannia maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov. [Digital Technologies in the Process of Teaching Future Foreign Languages Teachers]. *"Pedagogy and psychology". Scientific journal*, Kharkiv, Vol. 61. pp. 193–200. [in Ukrainian].

7. Warschauer, M. (1997). The Internet for English Teaching: Guidelines for Teachers. *TESL Reporter*. No. 30(1), pp. 27–33. [in English].

Стаття надійшла до редакції 16.08.2021

УДК 37.091.12:005.336.2:349:377.36

DOI:

Роман Курок, кандидат юридичних наук, доцент,
молодший науковий співробітник лабораторії науково-методичного
супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійно-технічної освіти
Національної академії педагогічних наук України

**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЕКОНОМІЧНИХ КОЛЕДЖІВ**

У статті обґрунтовано сукупність інноваційних технологій, які доцільно використовувати в системі освіти дорослих для розвитку правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів. Серед сукупності інноваційних технологій, що можуть сприяти досягненню поставленої мети, виокремлюємо технології проєктного та проблемного навчання, коучингову та кейс-технології. Вони можуть використовуватися в системі післядипломної освіти як під час безпосереднього проходження підвищення кваліфікації та стажування, так і в міжкурсовий період.

Ключові слова: інновація; інноваційні технології; технологія проєктного навчання; технологія проблемного навчання; коучингова технологія; кейс-технологія.

Лит. 9.

Roman Kurok, Ph.D.(Law Studies), Associate Professor,
Junior Researcher of Laboratory of Scientific and Methodological
Support of Specialist Training in Colleges and Technical Schools,
Institute of Vocational Education and Training
National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

**USING INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR DEVELOPING
LEGAL COMPETENCE OF ECONOMIC COLLEGES' TEACHING STAFF**

The article substantiates the set of innovative technologies that should be used in the system of adult education for developing legal competence of economic colleges' teaching staff. Their use is caused by the rapid digitalization of the educational sphere and is aimed at the introduction of new or improvement of existing technologies for organizing educational activities, the ultimate goal of which is to improve the quality of educational services.

Innovative technologies, along with traditional ones, allow significantly expanding the potential of education in Ukraine and effectively implementing the concept of lifelong learning into the domestic educational space. They give the student the opportunity to choose an individual educational trajectory depending on his/her lifestyle, location and work, interest in studying in the relevant specialty, in a particular educational institution in Ukraine or abroad, and so on.

The purpose of the article is to substantiate the types of innovative educational technologies that can be used for successful developing legal competence of economic colleges' pedagogical staff in the system of adult education.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЕКОНОМІЧНИХ КОЛЕДЖІВ

Among the set of innovative technologies that can contribute to achieving the set goal, technologies of project and problem-based learning as well as coaching and case technology have considerable potential. Each of them is aimed at the development of various components of legal competence and has its own specific application.

According to the results of the study, it is concluded that the development of legal competence of economic colleges' pedagogical staff in the system of adult education will be effective if to provide using modern innovative technologies in educational activities. They can be used in the system of postgraduate education, both during their training and internship, and in the inter-course period.

Keywords: *an innovation; innovative technologies; project learning technology; problem-based learning technology; coaching technology; case technology.*

Постановка проблеми. Демократичні перетворення, що відбуваються в Україні, її прагнення приєднатися до європейської спільноти та досягти відповідних соціально-економічних стандартів, детермінують необхідність продовження процесу реформування освітньої діяльності, результатом якого повинна стати інтеграція вітчизняного освітнього простору в європейську та світову освітні галузі.

Інноваційні технології поряд з традиційними дають змогу суттєво розширити можливості освіти в Україні та ефективно реалізувати у вітчизняному освітньому просторі концепцію неперервної освіти впродовж життя. Вони допомагають здобувачеві освіти обирати індивідуальну освітню траєкторію залежно від його способу життя, місця знаходження й роботи, зацікавленості в навчанні за відповідною спеціальністю, у конкретному закладі освіти України чи за кордоном тощо.

Упровадження ефективних сучасних інноваційних технологій в освітню діяльність є необхідною і беззаперечною умовою конкурентоздатності закладів освіти на вітчизняному та міжнародному ринках надання освітніх послуг, а також показником їхньої здатності адаптуватись до швидкозмінних умов соціально-економічного розвитку країни, задовольняти на належному рівні освітні потреби суспільства.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Загальнотеоретичні та науково-практичні проблеми впровадження інноваційних технологій і методів навчання в освітню діяльність закладів освіти були об'єктом дослідження В. Андрущенка, Ю. Бистрової, Н. Брюханової, Ф. Васька, Г. Клімової, О. Кошука, В. Кременя, С. Нікітчиної, С. Пролєєва, С. Сисоєвої, М. Фіцули, Ф. Янушкевича та інших.

Окремі проблемні питання діджиталізації освітнього процесу та використання інноваційних технологій в освітній діяльності закладів фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти вивчали А. Бичкова, Н. Бондаренко, Л. Бровко, М. Горіховський, Ю. Журавель, О. Кожухар, А. Кондратьєв, Н. Косенчук, В. Погоріла, В. Супрун, О. Суровицька, І. Тарасюк, Ю. Цикалюк та інші.

Водночас залишаються малодосліджуваними питання використання інноваційних технологій для розвитку правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів у системі освіти дорослих.

Метою статті є обґрунтування різновидів інноваційних технологій навчання, що можуть бути застосовані для успішного розвитку правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів у системі освіти дорослих.

Виклад основного матеріалу. Впровадження сучасних досягнень в освітню діяльність у педагогіці часто пов'язують з поняттям "інновації" як "...процесом творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій" [6, 19].

У Глосарії Європейського фонду освіти поняття "інновації" визначається як "вперше впроваджене нове, однак більшість інновацій пов'язана з перенесенням існуючих підходів у нові умови через їх адаптацію або внесення поступових змін до існуючих систем" [4, 295].

Інновації в освітній діяльності – це процес створення, поширення нових методів і засобів (нововведень) для розв'язання дидактичних завдань підготовки фахівців шляхом поєднання класичних (традиційних) методик та застосування нестандартних, прогресивних технологій, оригінальних дидактичних ідей і форм забезпечення освітнього процесу. Відтак освітні інновації характеризуються цілеспрямованим процесом часткових змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання, способів і стилю діяльності, адаптації освітнього процесу до сучасних вимог часу і соціальних запитів ринку праці [2, 28].

Отже, інновації в освітній діяльності ми можемо розглядати як процес впровадження нових або удосконалення чинних технологій здійснення освітньої діяльності, кінцевою метою якого є підвищення якості надання освітніх послуг.

Т. Батюта слушно зазначає, що в порівнянні з класичними технологіями, інноваційні характеризуються цілою низкою особливостей, серед яких найважливішими є: суб'єктивний тип та характер взаємовідносин між студентами і

педагогом; діалогічний, демократичний та рефлексивний стиль взаємодії; групові та колективні форми організації освітнього процесу; проблемні, пошукові, евристичні й дослідницькі методи навчання; ефективні способи отримання та засвоєння інформації, орієнтовані на пошуково-мисленеву діяльність [1]. Це дає змогу розширити ролі суб'єктів освітнього процесу, реалізувати мотивацію, спрямовану на формування нових та розвиток вже сформованих компетентностей, учитися формулювати та відстоювати власну позицію, отримати навички самостійного розв'язання освітніх і професійних завдань, закріпити потребу в необхідності постійного саморозвитку та самовдосконалення.

Цікавою з точки зору розвитку правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів є технологія проєктного навчання. У основу її покладено підготовку відповідного проєкту, що є результатом творчого опрацювання педагогічним працівником масиву інформації за правовою тематикою.

Як зазначають дослідники, технологія проєктного навчання була розроблена американськими філософами Дж. Дьюї та В. Кілпатріком. Ними вперше була представлена ідея побудови освітнього процесу з використанням активних методів пізнання, що ґрунтується на цілеспрямованій діяльності учнів та враховує їхні потреби, інтереси, здібності. Головна теза сучасного розуміння методу проєктів: "Все, що я пізнаю, я знаю, для чого це мені треба, та де і як я можу ці знання застосувати" [7].

Основною сутнісною ознакою технології проєктного навчання є можливість "...поєднання в ньому теоретичних знань та їх практичного застосування для вирішення конкретних навчальних проблем. Тобто, це педагогічна технологія, орієнтована не тільки на інтеграцію фактичних знань, а й на їх застосування і набуття шляхом самоосвітньої діяльності учнів" [5, 43]. В її основі лежить самостійна діяльність педагогічного працівника, спрямована на розв'язання ситуаційних завдань, що можуть виникнути в ході виконання ними професійної діяльності. При цьому завдання повинно мати комплексний характер, потребувати знання з різних дисциплін і галузей знань та може виконуватись як самостійно, так і невеликими групами з використанням різноманітних методів та засобів навчання. Кінцевим результатом роботи над проєктом є його презентація й обговорення.

Тематика проєктів, які готуються педагогічними працівниками економічних коледжів, може

стосуватися розвитку компетентності як з загальноправових питань, знання яких є важливим для ефективного здійснення педагогічної діяльності (права й обов'язки суб'єктів освітнього процесу, норми трудового законодавства, нормативно-правове забезпечення освітньої діяльності закладів фахової передвищої освіти тощо), так і правового забезпечення функціонування галузей економіки, для яких здійснюється підготовки майбутніх фахівців.

Основні вимоги, що висуваються дослідниками [5, 44] до технології проєктного навчання:

- наявність значущої проблеми (завдання);
- практична, теоретична, пізнавальна значущість результатів;
- самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність;
- структурування змістовної частини проєкту;
- використання дослідницьких методів, що передбачають певну послідовність дій: визначення проблеми та відповідних завдань дослідження, висування гіпотези їх вирішення, обговорення методів дослідження та способів оформлення кінцевих результатів;
- збір, систематизація й аналіз отриманих даних;
- підбиття підсумків (у тому числі шляхом самоаналізу);
- висновки;
- формування нових проблем для подальшого дослідження.

Важливим чинником ефективності застосування цієї технології для розвитку правової компетентності є наявність стійкої мотивації в педагогічного працівника до самостійного пошуку, аналізу, опрацювання правової інформації, а також визначення шляхів її використання в конкретних професійних ситуаціях. Це може свідчити про усвідомлення ним важливості саморозвитку, необхідності систематичного підвищення власного професійного рівня для адаптації до змінних умов здійснення освітньої діяльності.

Цілеспрямованому розвитку правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів сприяє застосування технології проблемного навчання. Її сутність полягає у врегулюванні завчасно сформульованих проблемних ситуацій, пов'язаних з нормативно-правовим забезпеченням професійної діяльності, шляхом комплексного застосування наявних правових знань та методів пізнавальної діяльності. Основну мету використання цієї технології становить відпрацювання педагогічними працівниками алгоритмів дій, що дадуть їм змогу використовувати отриманні правові знання під час

розв'язання різноманітних завдань освітньої діяльності.

Існують різні способи формулювання проблемних ситуацій, наприклад, повідомлення інформації, що може містити в собі суперечність або доведення різних тлумачень однієї й тієї ж правової норми тощо. Важливо, щоб завдання спонукало педагогічного працівника до розумової діяльності та пошуку оптимальних шляхів врегулювання проблемної ситуації, що сприятиме розвитку його правової компетентності.

Серед позитивних аспектів застосування технології проблемного навчання для розвитку правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів можна виділити: отримання нових теоретичних знань у галузі права шляхом активної пізнавальної діяльності; розширення правової, професійної та інших компетентностей, необхідних для ефективної освітньої діяльності; закріплення мотивації до пізнавальної та творчої діяльності, саморозвитку та самовдосконалення; отримання навиків дослідницької діяльності; розвиток особистих якостей: цілеспрямованість, наполегливість, критичне мислення, автономність, нешаблонне мислення тощо.

Водночас застосування цієї технології навчання пов'язане з певними труднощами, зокрема, необхідністю тривалої та копіткої підготовки інформаційних матеріалів, наявності відповідного рівня педагогічної майстерності викладача, готовності суб'єктів навчання до впровадження цієї технології та інші.

З метою розвитку правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів, їх спроможності до критичного мислення та пошуку оптимальних рішень, в освітній практиці широко використовуються інтерактивні технології навчання. Серед їх різновидів найбільшого поширення набула кейс-технологія.

Кейс-технологія – це технологія навчання, що полягає у вирішенні конкретних практичних ситуацій, які можуть виникнути в повсякденній професійній діяльності. Її сутність виражається у самостійній пізнавальній діяльності особи в штучно створених обставинах, що потребують комплексного використання знань та практичних навичок, творчого потенціалу для пошуку оптимальних шляхів розв'язання завдань професійної діяльності.

Потреба у використанні кейс-технології у процесі розвитку правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів зумовлена тим, що більшість навчальних дисциплін юридичного циклу мають практичну спрямованість, тому при їх вивченні важливого

значення набувають заняття з розв'язання задач та ситуаційних вправ, запозичених із реальних життєвих обставин чи змодельованих з їх урахуванням.

Ефективність застосування кейс-технології забезпечується дотриманням вимог до її розроблення (кейс повинен мати чітко визначену мету, відповідний рівень складності, бути актуальним, відображати реальні практичні ситуації, спрямовуватись на розвиток інтелектуального та творчого потенціалу, провокувати дискусію, мати декілька варіантів розв'язання) та основних етапів застосування: підготовчий (спрямований на розроблення кейсу й методики його застосування); основний (відображає безпосередньо процес роботи з кейсом) та підсумковий (забезпечує аналіз й оцінювання кейсу, результатів його вирішення) [8].

Застосування кейс-технології під час розвитку правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів сприятиме удосконаленню їхніх навичок:

1) практичної діяльності – здатність застосовувати одержані правові знання в конкретних ситуаціях, що можуть виникнути під час здійснення професійної діяльності;

2) аналітичної діяльності – вміння правильно аналізувати обставини, що склалися; надавати їм правову оцінку; виявляти причини їх виникнення; прогнозувати напрями розвитку ситуації та можливі наслідки; обирати відповідно до чинного законодавства оптимальні шляхи врегулювання проблемної ситуації;

3) комунікації – спроможність вести дискусію; аргументувати та відстоювати власну точку зору; ілюструвати доповідь прикладами, наочним матеріалом; організувати ефективне спілкування у межах групи та інше;

4) творчої діяльності – здатність нешаблонно мислити, шукати нестандартні шляхи врегулювання проблемних ситуацій, проявляти креативний підхід на всіх етапах роботи над кейсом;

5) соціалізації, що проявляється у спроможності працювати в команді для досягнення спільної мети, сприймати точку зору членів команди та опонентів, толерантно відстоювати власну позицію, вести дискусію;

5) саморефлексії – вміння критично оцінювати результати власної діяльності, визначати позитивні й негативні сторони прийнятих рішень, фактори і чинники, що сприяли або заважали пошуку оптимальних рішень розв'язку проблеми тощо.

Використання кейс-технології, з одного боку, стимулює педагогічних працівників до отримання нових знань з галузі права, відпрацювання навичок

їх застосування в конкретних проблемних ситуаціях, що можуть виникнути в професійній діяльності, з іншого – дає можливість реалізувати свій інтелектуальний та творчий потенціал, проявити лідерські якості, отримати досвід роботи в команді та розширити комунікаційну компетентність.

Кейс-технологія має багато спільного з технологією проблемного навчання. Але основною сутнісною відмінністю цих технологій є те, що кейс-технологія має більш прикладне спрямування, тобто вирішує конкретну практичну ситуацію, максимально наближену до реальних обставин практичної діяльності особи, на відміну від розв'язання теоретичних проблем в результаті самостійної пізнавальної діяльності під час застосування технології проблемного навчання.

Позитивний ефект на розвиток правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів може мати застосування коучингової технології навчання.

За визначенням Міжнародної Федерації Коучингу (ICF), “коучинг – це система реалізації спільного соціального, особистісного, творчого потенціалу учасників процесу неперервного розвитку педагогічної майстерності із метою отримання максимально можливого результату; співробітництво, яке допомагає клієнтам досягати реальних результатів у своєму особистому і професійному житті” [9, 13].

О. Бородієнко пропонує під коучингом розуміти “... підтримання розвитку особистості з допомогою іншої особи (педагог, керівник, методист, психолог тощо) через спостереження, постановку цілей і завдань, зворотний зв'язок та формування нових моделей поведінки; розкриття потенціалу людини з метою максимального підвищення її результативності; усвідомлення людиною власних можливостей (прихований потенціал, що дає змогу, за умови грамотного застосування інструментів і технологій досягати найвищих результатів)” [3, 219].

Коучинг як педагогічна технологія має на меті розкриття потенціалу особистості для досягнення максимального рівня ефективності та продуктивності під контролем і з допомогою коуч-тренера.

З метою розвитку правової компетентності коучинг може проводитися у формі регулярних зустрічей (коуч-сесій), під час яких коуч актуалізує необхідність отримання нових правових знань педагогічного працівника, стимулює його до постійного саморозвитку та самовдосконалення, допомагає визначати оптимальні шляхи розв'язання проблемних ситуацій, сприяє

правильному визначенню цілей і завдань професійної діяльності.

Існують різноманітні види (Life Coaching, Executive coaching, Career coaching, On-Job-Coaching, коучинг освіти, коучинг особистої ефективності та інші) та інструменти (техніка “Колесо балансу”, модель GROW, стратегія Уолта Діснея, піраміда Роберта Ділтса, техніка шкалювання тощо) коучингових технологій, які доступні педагогічним працівникам економічних коледжів. При цьому, їх вибір залежить від особистих уподобань та очікуваних кінцевих результатів.

Висновки. За результатами дослідження доходимо висновку, що розвиток правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів у системі освіти дорослих буде ефективним за умови широкого застосування сучасних інноваційних технологій в освітній діяльності, серед яких виокремлюємо технології проектного та проблемного навчання, коучингову та кейс-технології. Вони можуть використовуватися у системі освіти дорослих зазначених фахівців як під час безпосереднього проходження ними підвищення кваліфікації та стажування, так і в міжкурсовий період.

ЛІТЕРАТУРА

1. Батюта Т. В. Інноваційні освітні технології в контексті євроінтеграції. Національний технічний університет України “КПІ”. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/sites/default/files/batyuta.pdf> (дата звернення: 08.04.2021).

2. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид.* 2015. № 1. С. 27–33. URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf> (дата звернення: 08.04.2021).

3. Бородієнко О. В. Теорія і практика розвитку професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку: монографія / за наук. ред. Радкевич В. О. Біла Церква: Видавець Пшонківський О. В., 2017. 422 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/141488001.pdf> (дата звернення: 16.05.2021).

4. Вашук Ф. Г. Перехід до інноваційних технологій у вищій освіті – вимога часу. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія / за заг. ред. Ф. Г. Вашука. Ужгород : ЗабДУ, 2011. Вип. 16. С. 290–305. (Серія : Євроінтеграція: український вимір).

5. Герлянд Т. М. Сучасні підходи до впровадження проектної технології у процес

загальноосвітньої підготовки закладів професійно-технічної освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Київ, 2013. С. 43–47. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/znpno_2013_13_10.pdf (дата звернення: 11.05.2021).

6. Ничкало Н. Г. Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів: монографія. Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. 125 с.

7. Інноваційні технології навчання: навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш.; наук. ред. Арістова А.В.; упорядн. словника Волобуєва С.В. Київ: НТУ “КПІо, 2017. 172 с.

8. Радкевич О. П. Теоретичні і методичні основи розвитку правової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2020. 587 с.

9. Сидоренко В.В. Педагогічний коучинг як інноваційна технологія науковометодичного супроводу професійно-особистісного розвитку вчителя в системі післядипломної освіти. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. Донецьк, 2014. № 3 (14). С. 13–19. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32310359.pdf> (дата звернення: 16.05.2021).

REFERENCES

1. Batiuta, T. V. (2014). Innovatsiini osvitiini tekhnologii v konteksti yevrointehratsii [Innovative educational technologies in the context of European integration]. Kyiv, National Technical University of Ukraine “KPI”. Available at: <http://confesp.fl.kpi.ua/sites/default/files/batyuta.pdf> (Accessed 08 Apr 2021). [in Ukrainian].

2. Bystrova, Yu. V. (2015). Innovatsiini metody navchannia u vyshchii shkoli Ukrainy [Innovative teaching methods in higher education of Ukraine]. *Law and innovation society: select. science edit.* No. 1, pp. 27–33. Available at: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf> (Accessed 08 Apr 2021). [in Ukrainian].

3. Borodiienko, O. V. (2017). Teoriia i praktyka rozvytku profesiinoi kompetentnosti kerivnykh strukturykh pidrozdiliv pidpriemstv sfery zviazku [Theory and practice of developing professional competence of heads of structural units of enterprises in the field of communications]. Monograph. Bila Tserkva, 422 p. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/141488001.pdf> (Accessed 16 May 2021). [in Ukrainian].

4. Vashchuk, F. H. (2011). Perekhid do innovatsiinykh tekhnologii u vyshchii osviti – vymoha chasu. Intehratsiia v yevropeyskyi osvitiini prostir: zdobutky, problemy, perspektyvy [Transition to innovative technologies in higher education – requirement of time. Integration into the European educational space: achievements, problems, prospects]. Monograph. Uzhhorod, Vol. 16. pp. 290–305. (Series: European integration: the Ukrainian dimension). [in Ukrainian].

5. Herliand, T. M. (2013). Suchasni pidkhody do vprovadzhenia proektnoi tekhnologii u protses zahalnoosvitnoi pidhotovky zakladiv profesiino-tekhnichnoi osvity [Modern approaches to the introduction of project technology in the process of general-educational training at vocational schools]. *Pedagogical education: theory and practice*. Kyiv, pp. 43–47. Available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/znpno_2013_13_10.pdf (Accessed 11 May 2021). [in Ukrainian].

6. Nychkalo, N. H. (2014). Rozvytok profesiinoi osvity v umovakh hlobalizatsiinykh ta intehratsiinykh protsesiv [Development of vocational education in the context of globalization and integration processes]. Monograph. Kyiv, 125 p. [in Ukrainian].

7. Innovatsiini tekhnologii navchannia (2017). [Innovative learning technologies]. Bakhtiyarova H.Sh. (Ed.). Kyiv, National Technical University of Ukraine “KPIo, 172 p. [in Ukrainian].

8. Radkevych, O. P. (2020). Teoretychni i metodychni osnovy rozvytku pravovoi kultury pedahohichnykh pratsivnykh zakladiv profesiinoi osvity [Theoretical and methodical bases of developing legal culture of teaching staff of vocational schools]. *Doctor's thesis*. Institute of vocational education and training of the National academy of pedagogical sciences of Ukraine. Kyiv, 587 p. [in Ukrainian].

9. Sydorenko, V.V. (2014). Pedahohichni kouchyng yak innovatsiina tekhnologhiia naukovometodychnoho suprovodu profesiino-osobystisnoho rozvytku vchytelia v systemi pislidyplomnoi osvity [Pedagogical coaching as the innovative technology of scientific and methodological support of professional and personal development of a teacher in the system of postgraduate education]. *Scientific treasury of education of Donetsk region*. Donetsk, 2014. No. 3 (14), pp. 13–19. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/32310359.pdf> (Accessed 16 May 2021). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 30.08.2021